

W kompleksowej Polityce Leśnej Państwa istnieje zapis określający społeczne funkcje lasu, wśród których istotnym kierunkiem jest edukacja leśna, jako forma kształtowania właściwych postaw wobec przyrody. Jednocześnie w dokumencie tym podkreśla się szczególnie funkcje rekreacyjne i zdrowotne lasów, które są swoim spełnieniem oczekiwań lokalnej społeczności. Mimo, że w tym przypadku nie definiuje się tych leśnych przestrzeni jako lasy miejskie, to z racji swej roli definicja taka w pełni do nich pasuje.

Lasy miejskie w ostatnich latach stały się istotnym problemem, o którym dyskutuje się nie tylko na seminariach naukowych, ale również na Kongresie Leśnym, gdzie w 2009 r. w Buenos Aires zainteresowanie tą tematyką było tak duże, że nie wszyscy zainteresowani mogli uczestniczyć w obradach tej sesji.

Warto podkreślić, że zróżnicowana powierzchnia leśna miast determinuje ich zagospodarowanie i wykorzystanie. Warszawa, jako ponad 2,7-milionowa aglomeracja, jest trzecią stolicą w Europie (po Berlinie i Sztokholmie) pod względem powierzchniowego udziału lasów.

Lasy miejskie – zielone enklawy

Udział 15% powierzchni leśnej nadaje specyficzny charakter oraz zróżnicowany status ochronny tym powierzchniom. Dostrzeżenie szczególnej roli lasów w miastach miało miejsce już ponad 90 lat temu, kiedy to Zygmunt Plater wysunął postulaty względem leśnictwa: „opieki i ścisłej opieki rządowej nad lasami miejskimi”.

Zofia Chrempińska – radca dyrektora Departamentu Leśnictwa i doradca ministra środowiska, w trakcie wygłaszania referatu wiodącego sesji PTL „Problemy lasów miejskich”.

Z racji prowadzenia aktualnie prac nad nowelizacją Ustawy o lasach, Polskie Towarzystwo Leśne Oddział w Warszawie wraz z Dyrekcją Lasów Miejskich Warszawy zorganizowały sesję naukową poświęconą „Problemom lasów miejskich”. Otrzymała się ona 22 czerwca br., a wiodącymi jej tematami były:

- rola lasów miejskich w polityce leśnej państwa,
- prowadzenie gospodarki leśnej w lasach miejskich,
- problematyka ewidencji gruntów leśnych na obszarze m. st. Warszawy,
- przeciwdziałanie problemom związanym z obecnością zwierzyny dziko żyjącej w mieście.

Referat wygłoszony przez **Zofię Chrempińską** – radcę dyrektora Departamentu Leśnictwa i doradcę ministra środowiska, wskazał główne trudności w zarządzaniu oraz jednoznacznie określaniu roli i funkcji lasów miejskich. Główną przyczyną braku jednoznaczności w tym zakresie są wieloznaczne uwarunkowania formalno-prawne, a szczególne trudności występują w takim przypadku, gdy kto inny zarządza danym terenem, a kto inny na tym samym terenie pełni rolę gospodarza. Dodatkową komplikacją w zarządzaniu lasami miejskimi jest brak uregulowania stosunków własności gruntów oraz fakt, że lasy miejskie w świetle prawa należą do kilku właścicieli, tzn. stanowią własność Skarbu Państwa, własność komunalną, prywatną lub należą do innych podmiotów prawnych.

W swym referacie prelegentka stwierdziła, że Unia Metropolii Polskich zwróciła się o włączenie jej przedstawicieli do prac nad zmianami zapisów w prawie leśnym. W ramach Unii został powołany zespół ds. lasów metropolitalnych, którego celem jest działanie na rzecz lasów miejskich. Zgłoszone przez niego postulaty dotyczą:

- znacznego rozproszenia kompleksów leśnych przy jednoczesnym zwiększeniu zakresu zadań pełnionych przez lasy publiczne,
- braku umów trwałego zarządu dla jednostek lasów komunalnych,
- braku możliwości nieodpłatnego przejmowania gruntów należących do Skarbu Państwa zarządzanych przez Lasy Państwowe na własność w zarząd miast,
- braku możliwości wyznaczenia terenów leśnych pomiędzy władzami samorządowymi a Lasami Państwowymi,
- rozdzielenia instytucjonalnego nadzoru nad gospodarką leśną w starostwach i RDLP,

■ niedostatecznego dla specyfiki lasów miejskich opracowania uproszczonych planów urządzania lasu,

■ trudności w sklasyfikowaniu drzewostanów leżących w granicach miast, jako lasów w rozumieniu art. 3 Ustawy o lasach, gdyż obszary do produkcji leśnej w miastach nie są wyznaczane,

■ określenia podmiotów prowadzących nadzór nad gospodarką leśną w lasach miejskich i jej priorytetami.

Obowiązująca obecnie definicja lasu określa tym mianem grunt z drzewostanem przeznaczonym do produkcji leśnej, co w przypadku wiodących funkcji lasów miejskich nie może mieć bezpośredniego zastosowania. W warunkach aglomeracji najważniejszą rolę, jaką odgrywają tereny leśne, to tak istotna powierzchnia zieleni decydująca o możliwościach wypoczynku i rekreacji ich mieszkańców.

Co więcej, zabiegi prowadzone na tych terenach nawet w nazewnictwie różnią się od analogicznych prac w lasach gospodarczych. Przykładem „przyjaznej terminologii” mogą być pojęcia: cięcia odnowieniowe i zrębowe, cięcia pielęgnacyjne i trzebieże oraz swoiste określenie zabiegów dla lasów miejskich – cięcia

Uczestnicy sesji terenowej w Lasach Młocińskich. Na pierwszym planie od lewej: Piotr Lutyk (RDLP w Warszawie), Krystyna Grądzka (Lasy Miejskie w Warszawie) Agata Gazdowska (RDLP w Warszawie) oraz Zofia Chrempińska (Ministerstwo Środowiska).

Dyrektor Lasów Miejskich Warszawy Karol Podgóski przedstawia różnorodność zagospodarowania turystycznego Lasów Młocińskich.

krajobrazowe oraz porządkujące (poprawiające estetykę tras spacerowych). Stąd też zadaniem najważniejszym obecnie jest doprowadzenie do zapisu w przepisach formalno-prawnych kategorii „las miejski” i jednoznacznym zdefiniowaniu jego funkcji.

Według Zofii Chrempieńskiej istnieje pełna zgodność, co do bezpłatnego przekazywania lasów będących w zarządzie Lasów Państwowych w zarządzanie przez władze samorządowe. Istotnym aspektem w tym przypadku byłaby możliwość uzyskania dodatkowych środków finansowych (w tym z Unii Europejskiej) na zagospodarowanie obszarów leśnych. W aktualnym stanie prawnym nie ma teraz takiej możliwości.

Interesującego zestawienia danych statystycznych dotyczących lasów miejskich dokonał prof. **Bohdan Ważyński** z Katedry Urządzania Lasu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (na łamach „Przeglądu Leśniczego” w 2006 r.). Wynika z niego, że w Polsce ponad 800 miast na swym terenie posiada lasy miejskie, z tego w ponad 500 występuje powyżej 50 ha lasów. Warto podkreślić, że największą powierzchnią leśną – 8160 ha – pochwalić się może miasto Wiśła. Z kolei Węglińiec to miasto, gdzie lasy miejskie to powierzchnia 650 ha w całości należąca do Lasów Państwowych.

O specyfice i charakterze lasów miejskich największej aglomeracji w Polsce mówił **Karol Podgórski** – Dyrektor Lasów Miejskich Warszawy. Podkreślił on powstanie scentralizowanej jednostki zarządzającej rozproszonymi lasami

miejskimi, a jednocześnie wskazał również na znaczny udział terenów leśnych o zróżnicowanym statusie ochrony.

Obecnie lasy w Warszawie zajmują około 7,25 tysięcy ha. Rozmieszczone są one głównie na obrzeżach miasta, w 27 kompleksach. W zarządzie miasta stołecznego Warszawy znajduje się 15 kompleksów leśnych podzielonych na cztery obwody leśne: Bielany-Młociny, Bemowo-Koło, Kabaty i Las Sobińskiego. W takim układzie przestrzennym lasów miejskich istotnym problemem staje się wkraczanie zwierząt leśnych na teren osiedli i wynikające stąd zagrożenia. W swym wystąpieniu dotyczącym aktualnych praktycznych działań na rzecz „kompromisu” między mieszkańcami a zwierzyną mówiła **Krystyna Grądzka** z Lasów Miejskich Warszawy. W swej prezentacji przedstawiła ona istniejące specjalne odłownie, głównie dzików, które umożliwiają po zwabieniu zwierząt przetransportowanie ich do Puszczy Kampinoskiej.

Współistnienie mieszkańców lasów miejskich i ludzi wymaga wypracowania skutecznego kompromisu tak, aby mimo zwiększonej liczebności zwierzyny leśna czuła się bezpiecznie, a jednocześnie nie była zagrożeniem dla

człowieka. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców odwiedzających dziennie lasy miejskie Warszawy – 7,5 tys. osób – stanowi to przykład silnej antropopresji i konieczności praktycznych działań na rzecz leśnej przyrody.

Prof. dr hab. Alojzy Kowalkowski w trakcie sesji terenowej omówił uwarunkowania siedliskowe Lasów Młocińskich.

Sesja terenowa w Lesie Młocińskim i dyskusja w czasie jej trwania były świadectwem tego, że tylko wszechstronna wiedza o mechanizmach funkcjonujących w złożonych ekosystemach leśnych gwarantuje ich przetrwanie.

Tekst i zdjęcia: **ARTUR SAWICKI**

Polskie Towarzystwo Leśne
Oddział w Warszawie